

BELFÖLD.

A jövő évi költségvetés. A pénzügyminiszter — mint már említettük — most vizsgálja át s állítja össze a jövő évi költségvetés előirányzatát, melyet az egyes tárczak vezetői hozza benyújtottak. Ezzel s a tárczája körébe tartozó más fontosabb ügyekkel foglalkozik Lukács László miniszter most is szabadsága alatt, erdélyi birtokán. Popovics miniszteri tanácsos tegnap szintén leutazott a miniszter birtokára s az ott elkészített munkálatok alapján kezdik majd a pénzügyminiszteriumban a jövő héten a költségvetés tervezetének végső összeállítását.

Goluchovszki megye.

Debreczen, jul. 26.

A Debreczen pár nap előtt jelentette, mint szállongó hírt, hogy gróf Goluchovszki közös külügyminiszter legközelebb megváltja az állásától. Ezt a hírt most megerősíti a párisi Temps, de megerősíti a bécsi és budapesti lapok értesülései is.

A lengyel gróf tehát nemsokára csakugyan kihurcolkodik a ballplatzi palotából s már ki van szemelve az utódja is. Az új külügyminiszter — mint egész határozottsággal jelenthetjük — Kállay Béni, a jelenlegi közös pénzügyminiszter lesz, ki Kálnoky gróf bukása óta tulajdonképpen a külügyminiszteriumnak amúgy is a voltaképpeni vezetője. Emlékeztet, hogy a krétai bonyodalmak kitörésénél angol lapok nagy komolysággal emlegették Kállayt mint Kréta kormányzóját. Ezt a jelölést az összes hatalmak nagy szimpátiával fogadták, mert általánosan elismerték az ő nagy reformatori képességeit, melyeket Boszniában és Hercegovinában nagy ehatval érvényesített. Csak hogy Kállay tavozását nem engedte meg a király, ki a boszniai koronázatlan viczekirály működéséhez az osztrák-magyar monarchiában ragaszkodik.

Ismertes az is, hogy Goluchovszkinak Bécsbe hivatása is Kállay iniciatívájára történt meg. A Bánffy Agiardi-affaire után történt, hogy az akkor rendelkezési állományban volt diplomatát lengyelországi birtokáról Bécsbe hívták, hol a maga és az összes politikuskok amulatára megkínálták a külügyminiszterséggel. Szinte adomaszámba megy az, hogy miként tudta meg Bánffy Goluchovszki kinevezését.

marhasust. A kenyérét meg most várják a városból.

Nagy az ujjongás, mikor látják a sok etelfelet, a mit hoztak nekik. Az elesigazott, kifaradt honvéd talpra szokik. Az a kis sanyu kertibor, a mit az étel melé hoztak, fölvidítja a szívét. Mar itt-ott fölesap a nóta.

«Kossuth Lajos az üzente» . . .

Az asszonyok emberek jó szívvél kínálják a katonát:

— Tessék, lekeim, egyenek!

A jókedv mint a futótűz szalad végig csapatró-csapatra. De némelyik olyan halálra faradt szegény, hogy meg sem mozdul a földről, a hol végigdől. Hetek óta egyre masiroznak már s az ellenség mindenütt a nyomukban. Ördög tudja, mit akarnak a vezerek, hogy mindig csak húzódnak, húzódnak az ellenség elől. Már a bakancs is lerongyolott a lábukról.

— De azért megverik a muszkat, igaz-e? — kérdezik a debreczeniek.

Már hogye vernek? Hiszen azért honvédek.

Amodabb egy ujoncz zászlóalj-tanyáz, csupasz arczu fiatal legényke mind, a kik még sohasem voltak ütközetben. Csak tegnapelőtt jöttek Tisza-Füredről s vigak mint a fiók-madár, mikor a fészekből kirepül. Nincs más uhajuk, mint egy vékony vászonzubony; a haza szegény s nem gyózi minden harczólo fiat ellátni. Fegyverük sincs egyéb, csak egy hossz unyelű kasza. Puskát majd szerezhetnek az ellenségtől, ha megverik.

Bánffynak dolga volt Kállaynál és az egyik teremben várta, hogy bejuthasson hozzá. A mikor kinyitl az ajtó, Kállay egy urat kísért kifelé, kit azonban Bánffy láttára megállított és a két urat így mutatta be egymásnak:

— Az urak nem ismerik egymást? Gróf Goluchovszki az új külügyminiszter, báró Bánffy Dezső a magyar miniszterelnök.

Goluchovszki bukását főleg a keleti kérdésekben napról-napra észlelhető balsikereknek tulajdonítják. Az osztrák-magyar monarchia l-pten-nyomon vesztí el az érdekszférájában eddig birt befolyását.

A krétai kérdésben a monarchia óriási áldozatokat hozott, a legkisebb pozitív eredmény nélkül. A török birodalom egymásután veti el azokat a kormányzó jelölteket, kiket az európai konzert megbízásából az osztrák-monarchia nevez meg Montenegró egészen nyíltan ellenségeskedik velünk, Bulgária pedig csak legujabban hódolt meg Oroszország előtt, Románia királyát legközelebb várják Pétervárott. E mellett mjndem komikus az, hogy Goluchovszky lengyel volta mellett, — orosz es szlav politikát folytat a németiség hatványára. Ezt nagyon zokon vettek töle Berlinben, a mihez hozzájárul Goluchovszki nyílt francziabarát volta is, lévén felesége, Murat hercegnő révén a legelőkelőbb francia arisztokratákkal rokonságban.

Tapintatlanságát tetőzte Goluchovszki azzal, hogy előbb Mélinenek és most Brissonnak személyesen bemutatkozott Párisban, ami roppant bántotta a szövetséges Németországot, hogy nyíltan barátokzik a francia kormányokkal.

Ily körülmények között bukását sehol sem fogják nagy sajnálattal látni. A magyar delegációban nem volt neki sok barátja. Az idei expose-ját, melyben az expanzív kereskedelmi politika érdekében a flotta szaporítását adták ki jelszóul, megámadták és a külügyi bizottság jelentésében határozottan állást is foglalt tervei ellen.

Utódjában már megállapodott a király Kállay atvándorol a közös pénzügyi palotából a Ballplatza és így Andrásy gróf után ő lesz a második külügyminiszter, aki a magyar államférfiak sorából kerül ki.

Érdekes, hogy Kállay utódjaul a pénzügyminiszterségben is magyar embert emlegetnek és pedig a jelenlegi horvát bánt, gróf Khuen-Héderváry Karoly, ki mint a bosnyák viszonyok ismerőse — a

Bucsi János szóba áll velük. Avval a kaszával ő is el tudna banni.

— Hat áljon be közénk, bécsi, — biztatja a kis káplár, a ki tizenhat, vagy tizenöt éves sincs, olyan gyerek.

Hiszen nem mondja Buci János, hogy nem állna be; de otthon varja az asszony, meg ehun a fakó is a taligáva, ki viselne arra gondot? Aztán valami testi hibája is volna, vagy mi Ez a biczegő laba.

— Az ám, — sajnálkozik rajta a kis káplár — hát csak menjen haza bécsi, Isten nevében. Hallja? Itt mindjárt baj lesz.

Buci János hallja. Hogy ne hallaná? Egy ágyulövés: bum! Aztán megint: bum, bum! de már gyorsabban egymásután.

Amott szélről jobbfelől trombita harsan meg. Aztán itt is, ott is megperdül a dob. A honvédek fölugrának. Étel, ialt abbahagynak. Ki a puskáját, ki a kaszáját kapkodja. Vezny-zavak ballatszanak Szágu dő huszarok vágatnak át. Egy pár aranygalléros tiszt fölnyargal egy homokbuczkára, onnan nézegetnek szét messzelátóval.

Az asszony nép sikoltva szalad szét. A polgárság is, a melyik kijött a városból.

— No, bécsi, most csak el innen izibe, — tuszkolja Buci Janost a kis káplár.

Már egy agyugolyó odacsapott le melléjük s félverte a port. Aztán lecsap egy másik s kidől a sorból egy fiatal katon. A kasza kiesik kezéből s arcczal a földre bukva, ott marad holtan.

A fiatal legénykék elsápadnak. De mikor

horvát nyelvet is kitűnően beszél — már régen ki van szemelve Bosznia kormányzójaul, ha Kállay távozása bármely okból szükségessé válnék.

TANÜGY.

Iskolai értesítők.

II.

A hozzánk eddig beküldött értesítők között a már méltatott iglői polgáriskolai értesítón kívül értekezéseket, illetve szorosan az iskolai év történetéhez nem tartozó közleményeket még a debreczeni n ő i p a r i s k o l a, a depr. róm. k a t h. a l g i m n á z i u m a budapesti állami felső p a r i s k o l a és a debreczeni izr. n ő p i s k o l a közöl és pedig a négy intézet háromféle genreben mozog, az elsőnek és utolsóinak említett pedagógiával a második modern filológiával míg a harmadik praktikus tanulmányutak leírásával foglalkozik.

A debreczeni nőegylet által letesített női ipariskola értesítője, melyet K u b e k Erzsébet igazgatónő szerkesztett, Z a l a i Márknak

A családi háztartás képző intézetei,

cz. értekezését közli, melyben ismerteti a női ipariskola czelját fontosság es a további fejlesztésnek részben már kitűzött részben meg kitűzendő terveit; hangsúlyozván, hogy idestova, mivel a felsőbb leányiskolák gimnáziumi irányt kezdenek felvenni s a női kereskedelmi tanfolyam is mindjobban a gyakorlati czél szolgálatában áll, egyedül a női ipariskola lesz az a hely, ahol a leányok jövőendő háziasszonyi hivatásukra előkészülhetnek. A depr. iskolának van immár himző, fehér és ruhaváró osztalya, legközelebb a festészetet fogják nagyobb figyelemben részesíteni. Ezek mar konkrét tervek.

Ö azonban felveti s mi azt mondjuk, hogy a műfestészet előtt épen ezekre volna nagyobb szükség! hogy tanítsanak könyvvitelt áruismét, főzést, konyha es virágkertetészet. Kivánjuk, hogy az intézet vezetősege legalább a tanárkara szavát hallgassa meg, ha mar a mienket nem igen tartja érdemesnek figyelembé venni.

A debreczeni izr. hitközség négy osztályu tiu es hatosztályu leányiskolájának értesítője (közlik S i m o n o v i c s Dezső fiuiskolai és K u h y Zsigmond leányisk. igazgatók) két értekezést közöl. Az egyik S i m o n o v i c s Dezsőé:

az őrnagy felült lovára s megvillogtatja kardját, az egész zászlóalj elkialtja:

— Éljen a haza!

Bucsi Janos nem tudja, hogy mi történt vele. Olyan, mintha mámoros volna. Főlkapja a haott kezéből kiesett kaszat s odaáll a sorba annak a helyére.

— Leteszi a fegyvert s takarodik innen — riad rá a legközelebb álló tiszt.

De az őrnagy int, hogy hagyják. Mi az ördögöt zavarnak el innen, ha kedve van hozza? Annyi ember fog itt elhullni ma, hogy bizony nem árt befogadni a sántákat, bénákat, a ki csak mozogni tud. Már jön amott az ellenséges lovaság, mint egy sörét szalag. A nagy porból, füstből kifenylik a dzsiduk hegye.

Bucsi János azonban semmit sem lát, csak port lát füstöt lát s látja, hogy hullnak jobbra, balra az emberek, miala t szakadatlan bömbönek az ágyuk.

No, hogyha most látna Sőreg Mihály koma — gondolja magában. Na, most csak nem mondhatná a koma, hogy nem tudja szolgálni a hazát.

Csak ez forog fejében es semni egyéb, hogy lam az Isten megadta neki is, hogy szolgálhatja a hazát. Na, ezutan csufolódás még vele valéki.

Egy darabig ugyan ugy érzi, mintha szédülne a feje, mikor a mellette álló embert üti le egy agyugolyó s a vére, meg a szét tépett hus-czatatok is ráfröccsennek. De aztan megint nem érez semmit egyebet, csak az,

Nevelési rendszerük eredményei.

amelyet lapunk július 2-iki számában egész terjedelemben közöltünk a másik Smilovits Mihályé:

Pedagógia a Talmudban.

melyben a Talmud tanításait ismerteti a következő pedagógiai kérdésekben: a) Mikor képes a gyermek az elemi és mikor a nehezebb tantárgyak elsajátítására? b) Hány növendéket taníthat egy tanító sikerrel? c) jutalom és büntetés. Az elsőre a Talmud is, a mi törvényünk rendelte 6 éves kortanálcsolja, a másodikra nézve 25-40-ben állapítja meg a számot, míg a harmadikra nézve azt tanítja, hogy a jó tanulót nem kell jutalmazni, tanul az magától is és jutalmazását hagyjuk a szülőkre, hanem igenis, a henyag tanulóval mindent meg kell kísérteni: fenytéssel, ajándékkal egyaránt próbáljuk a tanulásra rábírn.

A másik genre a tudományos értekezés. Ezt az „Értesítő” a kegyestanítórendiek debreczeni algináziumáról 1897-98 iskolai évben (közli Csérhálmay József igazgató) képviseli a következő értekezéssel:

A gandersheimi Roswitha élete és művei.

amelynek szerzője Miksa Antal világi h-tanár. Ez aztán már azok közé az értekezések közé tartozik, melyeknek létjogát az értesítőben nem bírjuk felfedezni. Még ha legt alább is főgimnázium volna már ez az intézet hogy növendékei foglalkoztak volna német irodalomtörténettel, avagy csak Ottó császár historiájáról — vagy Svetonius, Vergilius, Horátius, Plautus és Terentius működéséről illetve letezéséről fogalommal bírnának, — még meg tudnók érteni, ha helyeselnél nem is ennek az értekezésnek megjelenését, de így egyenesen képtelenségnek tartjuk. Kérjük kinek írta a szerző? A szülőknek? Nos, azokat absolute nem érdekli, a tanítványoknak? alig hiszük, hogy azoknak fogalmuk volna a dráma szerkezetéről s más efféle odavetett esztétikai részletekről, avagy hogy tudnának azok az I-IV gimnázisták úgy látni, hogy az értekezésben lapokon keresztül idézet dráma-részleteket, melyek kékfordítás a nincsközölvé, megértsek. — Nem írhatta tehát ezt szerző másnak mint magának, Erre pedig az iskolai értesítő igen alkalmatlan hely. Hala Istennek nem vagyunk

hogy ő most a hazát szolgálja s várja, hogy mikor verik már meg a muszkát. Mert bizonyosan megverik.

A talyigája és lova mégis eszébe jut. — Szétnéz, de már nem látja sehol. Bizonyosan hazament vele valami ismerőse.

Most megint egy csapat huszár nyargal el előttük s Bucsai János diadalittas szemmel nézi. No ezek csak megverik a muszkát?

Aztán eltűnnek szeme elől a huszárak. De az ágyugolyók még mindig hullanak közejük. Lovas futárok jönnek:

— Hátrább! Hátrább!

Bucsai János nem érti, hogy miért mennek hátrább. Hát a muszkát mikor verik már meg?

Mikor? Bizony mikor? Mert egyszerre csak szaladó csapatokat lát s nyomukban tömerdek lovasságot, bozontos kucsmákban, előreszógezett dzsidákka'. Az ujoncz zászlóalj is meg inog. A muszka lovasság át-meg-át gázolnak rajta.

— Hát Istenem, sose verjük meg a muszkát? — sóhajt Bucsai János.

Hull a szegény honvéd a szőlőskertek alatt. Nagy az ijedség a városban. Bucsai János talyigásnak a felesége az urát keresi. A fakó hazajött a talyigával, de az embere, az nem jött és senki sem tudja, hogy hová lett.

Másnap megtalálják a holttestét, de nem értik, hog keveredett a bajba. Mert hát ugyan kinek jutna eszébe, hogy egy szegény nyomorék talyigásnak is lehet afféle gondolata, hogy egyszer ő is szolgálni akarja a hazát?

már abban a korban, hogy magyar nyelvű(?) tudományos értekezésnek ne akadna másuti helye, mint az iskolai értesítőben? Hiszen, ha csak a szerző szakmáját s értekezésének tárgyát nézzük — ott van a Philologiai közlöny vagy az Irodalomtörténeti Közlemények mindettől kiadta volna, fizetett ő volna érte, külön lenyomatokat is adott volna kelle szerzőnek, ha mindezekre szüksége volt, minek ezzel a szülőket és tanítványokat untatni? Tudományos értekezés, mely a szülőket és tanítványokat nem érdekli, csak egy esetben való az értesítőbe: ha székfoglaló.

Végül a harmadik genret, a budapesti m. kir. állami felső ipariskola 1897-8. XIX. tanévéről szóló Értesítő (szerk. Hegedűs Károly kir. tan. igazgató) Tanulmányi jelentéseit alkották. — Kettő van az ideit értesítőben. Mindkettő valóságos kincs ugy az iparosokká leendő tanítványokra, mint a legnagyobb részét szintén iparos szülőkre. A mint azt az alább adandó rövid ismertetés mindenki előtt fel fogja tárni.

Az első szől:

Néhány ausztriai, németországi és svájci iparoktatási intézetéről és gépgyárról.

Írták: Lencz Ödön és Jalsoviczky Géza tanárok, kik a mult év nyarán a keresk. miniszter segélyével Ausztria, Németország és Svájcban az iparoktatást és gépipart tanulmányozták és pedig akként, hogy egyikük Bécsen keresztül, hol a Hofherr és Schrantz-féle gazd. gépgyárat tekintette meg, Prágába utazott s meglátogatta ott a cs. és kir. állami ipariskolát, a Carow Gy., a Reiszahm A., az Umrath és Társa-féle gazdasági gépgyárat és a Ringhoffer F. féle gép- és vaggongyárat. Drezdában meglátogatta a városi ipariskolát, — Politechnikumot, a Fischer- és Witsch-féle szerszám- és szerszámgyárat, valamint a Vogel és Schlegel-féle gépgyárat is. Drezdából utja Berlinbe vezetett, hol a program szerint találkozott társával, ki e közben Teschenben a főhercegi sörgyárat és a hajlított butorgyárat, továbbá Hamburgban a kikötők gépei berendezéseit és a Bumm és Vos-féle hajógyárat tanulmányozta.

Berlintől kezdve tanulmányutjukat együtt folytatták és a következő iparoktatási intézeteket, iparmuzeumokat, kialakítás, gépgyárat és ipartelepeket tanulmányozták együtt:

Berlinben: a gazd. főiskola muzeumának géposztályát, az eckert H. F.-féle r. t. gazd. gépgyárat, a Loewe L. és Trs.-féle r. t. szerszám és szerszámgyárat, Flor K. gépgyárat és Koveczky és Trs. fűtemesztő készülőké műhelyét. — Lipcseben szász-thüringiai ipaekiallítás, Nürnbergben a bajor kir. ipariskolát és a nürnbergi bajor iparmuzeumot. Münchenben a bajor kir. ipariskolát, a Polytechnikumot, a Kraus és Tsa-féle r. t. lokomotivgyárat és a bajor kir. államvasutak központi gépműhelyét, — Augsburgban az augsburgi gépgyár r. t. gépgyárat, az augsburgi egyesített gazdasági gépgyárat és a Hadi-féle papirgyárat, Shaffhausen-Neuhausenben: a Rajna esést és az ottani turbina telepeket, Winterthurban a zürichi kanton technikumát, a városi ipariskolát, a Sulzer-testvérek gépgyárat és a Rieter és Ts.-féle r. t. gépgyárat, Oerlikonban az oerlikoni r. t. gyárat és végre Zürichben az Escher és Wyss-féle gépgyárat. Uyanott meglátogatták még a városi vízvezetési szivattyú és központi elektromos áramfejlesztő telepet, valamint a Polytechnikumot és az azzal kapcsolatos anyagszilárdság-vizsgáló állomást.

E tanulmányut eredményét az intézet ez évi értesítőjében (tehát jövőre esetleg folytatása lesz!) csak rövid kivonatban közölhették s közleményeiket két csoportba foglalják:

I. Iparoktatási intézetek, iparmuzeumok és a lipcsei iparkiallítás,

II. Gépgyárok és ipartelepek, de ebben a rövid kivonatban is (mely 22 lapra terjed) igen sok megjegyezni való van, amelyből hazánk iparosai és iparczikkeket fogyasztó közönsége, tehát mezőgazdái is igen sokat

tanulhatnak. Egy pár momentumot mi is kötelességünknek tartunk kiemelni. Nevezetesen pl. a fentebb szó szerint közölt program leírása után közvetlenül így folytatják szerzők jelentésüket:

»Hogy a négy heti rövid idő alatt ezt a tanulmányi programot tényleg elvégezhettük, azt jórészt annak köszönhetjük, hogy a miniszter ur önmaga hivatalból az egyes hatóságok útján egyengette nekünk az utat, más részt meg köszönhetjük azon szíves előzékenységek, melylyel bennünket mindentűtt fogadtak s feladatunk megoldásában minden irányban támogattak. Kivételtelegyadül Prága Bunnában az Umrath és Tsa gazdasági gépgyáranak tulajdonosa tették, amennyiben a gépgyár megtekintésére a z engedélyt — az ajánlólevél ellenében is — kereken megtagadták. Csehország ezen legnaggyobb gazdasági gépgyára gyártmányai yalelőzőnli hazánk és gépeinek nagy olcsóságánál fogva nagy konkurrensé hazaimező gazdasági gépiparunknak. Gyártmányainak legnagyobb részét Magyarország fogyasztja. Nem előzőkny magatartását egyszerűen a z zalindokolta, hogy magyar állami alkalmazott előtt gyártelepének kapui zárva maradnak. Ezzel a tilalommal szemben azt hisszük, hogy vajmi keveset veszítettünk, meg vagyunk győződve azonban arról, hogy a czégre nézve letekérdés a z, ha Magyarország is oly mereven elzárkóznék előle.»

Hiszük, hogy e sorok közlésével szerzők s velők minden hazáját szerető magyar kívánságát e ősegiljük.

Ezenkívül még a Hofherr és Schrantz gazdasági gépgyára Bécsben az, melynél a következő megjegyzést találjuk:

»Gyártmányainak 70 %-át hazánkba exportálja. Az önálló vámterület ezt igen könnyen megakadályozná.

Viszont a kormány gyámoltalanságára vall az a tapasztalatuk, hogy a Ganz-féle kitűnő vagon-gyárat nem képes versenybe állítani a mi vérünkön okkupált Boszniában sem a Ringhoffer F. praga-bubnai gép és vaggongyárával, melyről szerzők azt írják: »a vasuti kocsikat (többek közt) Bosznia és Hercegovinába exportálják.«

Mezőgazdainkat érdeklik a következő sorok, melyeket az Eckert H. F.-féle r. t. gazd. berlini gépgyáráról szóló leírásban olvasunk:

»E gazdasági gépgyárban az ekegyártás üzeme valóban oly racionális, természetes, hogy e téren az elért eredmények is megfellelők. Ezt annál is inkább fel kell említeüünk, mert ezidőszert hazánk egyetlen gazdasági gépgyára sincs tömeges és racionális ekegyártás üzemére keölég berendezve, pedig az évenként importált ekek értéke jóval felülhaladja az 1 millió forintot.«

A tanfériakat és az iparoktatás iránt érdeklődőket illeti a bajor államvasutak müncheni központi műhelyéről szóló részben a következő bekezdés:

»Mint igen czélra vezető, üdvös intézményt kell fellemlitenünk a tanoncok kiképzése körül alkalmazott módszert. A tanoncokat 14 éves korukban veszik fel s ezek hajlama szerint a géplakatos, vasesztergályos, kovács, asztalos, szíjgyártó és fényező mesterségek valamelyikében nyernek kiképeztetést. A géplakatosokat és az esztergályosokat külön műhelyekben ügyes munkásokból választott tanítómesterek oktatják, kik egész nap együtt dolgoznak a tanulókkal. Az első és második éves tanoncok hetenként kétszer d. u. 4-6-ig látogadják az u. n. ünnepi iskolát, a 16-ik életévüktől kezdve azonban a rendes esti továbbképző ipariskolákba mennek. A gyár el látja őket a szükséges tan- és rajzeszközökkel, fizeti értük a tandíjakat s azonfelül képességük arányában 50 fillértől két markáig terjedő napdíjat élveznek. Minden fél év végen próba-

munkát készítenek. Ezeket eleinte minták később pedig rajzok után készítik.*

A másik tanulmányi jelentés az Acetylenről — a vele való világításról stb. — szól, melyet a világítás kérdésének nálunk való aktualitása folytán egész terjedelmében közölni fogunk,

K. Gy.

TÓTH BÉLA építész.

Ma délelőtt váratlan gyászhir verte fel a várost és verte be az egész közönség kedélyét.

Tóth Béla építész meghalt! — így hangzott a hír és — sajnos — valóban bizonyult. Egy közszeretben és tiszteletben álló munkás, javakorában levő erős férfi dőlt korán a koporsóba, mikor még a nagyra hivatott élet szebb része állott előtte s hagyta itt szeretett nejét özvegyen, gyermekeit árván, mikor még azoknak alig volt gyámolítója is s itt hagyta a közéletet, melynek oly számot tevő munkása volt, melynek terén rövid idő alatt oly nagy eredményeket ért el . . .

Alig néhány napja még s láttuk az utcán munkás alakját, a mint itt, meg amott osztotta rendelkezéseit vállalatánál . . . s már halva van . . .

A gyásznak ebben az első pillanatában, mikor e sorokat írják, még csak azt sem tudjuk, kit vesztettünk benne tulajdonképpen, oly özönnel tolu elénk közéleti működésének sokféle alakja, s megannyi sikere . . . Csak úgy sebtiben szedjük elő most e késő déli órában emlékezetünkben az adatokat, melyekkel nemileg megvilágíthatjuk oly hirtelen elsötétült alakját s nincs módunkban, hogy életét és jellemét — mint azt megérdemli — kimerítően ismertessük.

Tóth Béla okleveles építész volt és Szabó József városi főszámvevőnek leányát bírta feleségül. Eleinte kisebb épületek emelése körül buzgókodott s azoknak kiváló ízlésre valló stíljével vonta magára előzőr a közfigyelmet. Később a közélet terén is szerepelni kezdett s mint a függetlenség és 48-as pártkiváló bajnok a lépett sorompóba.

Legelső nagy akcióját, melylyel általános érdeklődést keltett, a városháza kétemeletes fejelése ellen indította, amelynek sikeréhez maga is egy derék, teljesen modern és alaposan kidolgozott tervezettel járult s mondotta ki a haszontalan pazarlást, amelybe a város az Adriányi-Havának-féle terv elfogadásával verte volna magát; ez történt 1896. nyarán.

Mikor 1896. őszén Banff, feloszlatta az országgyűlést, a debreczeni függ. és 48-as párt városunk II. választókerületében Tóth Bélát léptette föl képviselőjelöltnek s habár csak az utolsó napokban, mégis a kormány-párt várakozását nagyban felülmultha a szavazatok száma, amelylyel őt és elvűségét pártbívei és barátai megtisztelték.

Ugyanezen év decemberében a piacutcai városi választáson a törvényhatósági bizottság tagjává választották, mely idő óta élénk részt vett a városi közügyek vezetésében s a múlt év novemberében a közvilágítás ellátására beadott ajánlatok elbírálására, kiküldött adhoc szakbizottságba is beválasztották, ezzel is elismerve kiváló képességeit.

Tagja volt az ev. ref. egyház presbiteriumának, mely a múlt évben őreá bízta

nagytemplom kitarozását, melynek közmegelegetésre meg is felelt.

A legnagyobb sikert azonban a jelen év folyamán érte el, midőn egymásután két nagy városi építkezést bízott az építési bizottság meghallgatása után a tanács a kezére a Simonffy-utcai városi bérház és az új lovassági laktanya építését. Ennek a két nagy vállalatnak ellátására fordította a nyáron egész idejét mis a múlt hetekben meghűlt, hasi gyomráz lepte meg mely mellé a napokban hashártyagyulladás is járult és ma reggel 9 órakor szeretteinek minden gondos ápolása, orvosai odaadó figyelme daczára erőt vett az erős férfian a halál és kioltá munkás életét.

Vigasztalja meg az ég a mélyen sujtott családot, feleséget, gyermekeket, apóst és sógort.

Béke lengjen hamvai felett!

HIREK.

„Ő Felsége a király nevében!”

Rendőri asszisztencia mellett hangosan szóló reklamokkal dolgozik naponta a Széchenyi utca végén Urbán erőművész direktor es társulata.

A jeles társulatnak van egy kiváló mutatóványa, melyet nem mulaszt el estéről estére előadni és előzőleg persze szorgalmasan reklamirozni.

Majláth országbíró gyilkosainak kivégeztetése. Ezen hangzatos cím alatt adnak elő olyan dolgot, mely nemcsak a jóízűséget sérti, de egyenesen profanizálja a törvényt, az igazságszolgáltatást, melynek komoly voltát pedig éppen azokban az emberekben kellene leginkább ébren tartani, melyek a hipodrom törzslátogatóit képezik.

A jeles mutatóvány tudnillik abból áll, hogy a porondon felállítanak három akasztófát. Ezek képezik a sokat ígért díszleteket, melyek a közönség érdeklődését természetesen felkötik. A társulat személyzetéből kerül aztán bíró hohér, hohérlegény, meg három a czimszerpet játszó — művész.

Urbán direktor híve a verrizmusnak az előadó művészetben és így természetes, hogy a három bűnös minden este ott lóg az akasztófákon.

A verrizmus ugyan nincs tulzásig vive, a három deikvenst előadás után leszedik az akasztófáról, de nem is arról akarunk szólni.

A jeles darabnak a főjelenete az, mikor a pojáczka, ki a bíró szerepét játsza, előáll és felolvassa a kir. kuria ítéletét.

Formahibák nélkül cselekszi, szépen a hogy azt hallotta a törvényszéki végtárgyalásokon.

Előáll és mondja:

Ő Felsége a király nevében!

A királyi kuria a következőképen ítélt:

A törvény, a király személyének ilyen profanizálásáért más városból már régen elavoltítottak volna a társulatot. Nálunk működhetett rendőri asszisztencia mellett mind a mai napig, épülésére különösen annak a gyermekeseregnek, mely néma ábitattal nézi az akasztás lélekemelő szép látványosságát és játékközben esetleg meg is próbálja utánozni.

A dolgot végre megsokalta Erdélyi István r. fogalmazó és felhívta a r. kapitányság figyelmét erre a botrányos állapotokra.

El is várjuk hogy sürgősen intézkedjék a rendőrség, mert még hire is talál menni, milyen furcsa módon mulatnak nemes Debreczen városában az Urnak ezernyolczszázkilenczvennyolczadik évében.

* A tüdőbetegek és a belügyminiszter

A belügyminiszter körrendeletileg hívja fel az összes törvényhatóságok figyelmét arra, hogy tüdőbetegeknek tehenistállókban való foglalkozását tiltsák be, illetve szigoruan ellenőriztessék. A körrendeletet Debreczen is megkapta.

Tanárok és tanítók gyűlése. A tiszántúli ev. ref. középiskolai tanáregyesület aug. 26-27. napján tartja Ujszálláson XV. évi rendes gyűlését Dóczy I. elnöklése mellett. A gyűlésen lesz több felolvasás, egy Sinka Sándortól, tisztújítás, alapszabály módosítás. Az ev. ref. tanítók országos egyesülete — pedig aug. 19. tartja nagy gyűlését B.-pesten. Előadók egy pár kivételével — mind debreczeniek lesznek: Vincze József fődesi tanító a népisk. tanterv revíziójáról. Csúrka István debr. tanító a hivatalos lap ügyéről. Simon Károly hádházi tanító a népoktatási törvény revíziójáról értekeznek.

* A színház átalakítása. Színházunk fűtési berendezésének biztosítása végett a mérnöki hivatal szűkebb körű pályázatot tartott s abban felkérésére négy jóhírnevű cég vett részt. A legolcsóbb és a legelőnyösebb ajánlatot a Zellerin M. r. t. adta s a czél Gáza főmérnök tegnap tett javaslatot a tanácsnál arra nézve, hogy a fűtési berendezés munkálatait a Zellerin gyárra bizza.

* Névmagyarosítás. A belügyminiszter leiratilag értesítette Debreczen város közönségét, hogy Gr ün b a u m Ignác debreczeni lakosnak megengedte, hogy vezetéknevét „Nánásira” változtathassa.

* Schlauch biboros — ezredes. Ki hitte volna még pár nappal ezelőtt hogy Tomorynak a mohácsi vesz harczias érsekének kora újra fel fog támadni és a hivatkozó század végén ismét akad majd főpap, aki kardot köti oldalára, sarkantyú csizmájára? Ezt bizony senki se hitte volna, noha a magyar főpapság az utóbbi idők politikai tusaiban gyakran részolgált az ecclesia miitans titulúsára. Hanem azt almodni sem mert volna senki, hogy ez a vitéz főpap éppen Lőrincz püspök lesz, a nagyváradiak szelídülkü biborosa. És mégis úgy kell lennie, hogy Schlauch püspök a Vilmos-huszarak — ünnepén megtette azt, hogy porosz ezredesi ruhában üdvözölte a nemzet császár küldöttét. Ilyen csodálatos hírek semmi körülmények között sem adnának hitelt, ha azt nem a kormány autoritativ felhivatalosa a Magyar Távirati Iroda nevű könyvomatos kürtölő világga, irván a nagyváradi ünnepségek alkalmából szósz szerint a következőt:

Don Miguel herceget és Schwarzkoppen ezredest, a kik katonai diszruhában érkeztek, Schlauch biboros fogadta. Az utóbbi általánosán feltűnt porosz ezredesi egyenruhájában.

Vaióban mi is élénken el tudjuk képzelni azt a feltűnést, amelyet az agg főpap ezredesi egyenruhában kelthetett. De azt már csakugyan nem bírjuk elképzelni, — hogyan engedhet meg magának a kormány felhivatalosa, melynek felületlen szavahihetőségre kellene igényt tartania, ilyen tréfákat. A legkevésbé pedig azt értjük, hogy a kormány türelmesen nézi, mint rontja az ő hitelét ez a könyvomatos paprikajancsi, mely ugyan minden fontos eseményt szent titokként elhallgat, ellenben az ehhez hasonló izetlenségekkel mind-egyre megbántja a jó ízlés és a komoly emberek önértetét. Ideje már, hogy a Magyar Távirati Irodát a kormány kellően megrendszabá yozza.

* Zsebmetező péksegéd. A rendőrség tegnap este a vasuti állomásnál éppen akkor espte el Gottlieb Mór nagy-csonkadi illetőségű (Szatmár m.) péklegényt, mikor friss zsákménnyal a Budapest felé induló vonatra akart felugrani. Mikor látta, hogy nyomon vannak, eldobta a pénztárczát a mit kevéssel az előtt emelt ki tartalmával, 230 frttal együtt Schwarzer Tizenháromvároson lakó polgár zsebéből. Hosszas keresés után találta rá a pénzre. Gottliebet átadták az ügyészségnek.

* Pótlóavató bizottságok. A városi tanács a következő miniszteri körr endelet közlésére kérte fel lapunkat: Földmívelésügyi m. kir. miniszter. 39533/II—1. sz. Megfelelő közlés, valamint a törvényhatóság látványos bizottsága elnökével való közlés végett értesitem, miszerint a cs. és kir. közös hadügyminiszter ur az egyes állandó loavató bizottságok működési területét f. é. május 28-án kelt 1357 sz. elhatározásával a következőleg állapította meg: 1. sz. pótlóavató bizottság Budapest. Pozsony, Nyitra, Trencsén, Árva, Turóc, Bars, Hont, Esztergom, Komárom, Győr, Moson, Sopron, Veszprém, Székesfehérvár, Pest-Pilis-Sol-Kiskun és Jász-Nagykun Szolnok (a Tisza jobbparti része) vármegyék területén. 2. sz. pótlóavató bizottság Szegeden. Bácsbodrog, Jász-Nagykun-Szolnok, Csongrád (a Tisza balparti része), Szilág, Hajdu, Bihar, Békés, Csanád, Arad, Torontál, Temes, Krassószörény várm. területén. 3. sz. pótlóavató bizottság Nagykanizsán, Vas, Zala, Somogy, Tolna és Baranya vármegyék területén. Megjegyzvén, miszerint ezen loavató bizottságnak engedélye van arra, hogy pótlóakat a kis-körösi lókereskedőnél is beszerezhet. 6. sz. pótlóavató bizottság Bilakon. Hunyad, Alsó-fehér, Torda-Aranyos, Kolozsvár, Szolnok-Doboka, Beszterce-Naszód, Maros-Torda, Csik, Udvarhely, Kiss-Küküllő, Nagy-Küküllő, Szeben, Fogaras, Brassó és Haromszék vármegyék területén. 7. sz. pótlóavató bizottság Miskolcson. Liptó, Zólyom, Nógrád, Heves, Borsod, Gömör, Szepes, Sáros, Abauj-Torna, Zemplen, Ung, Bereg, Máramaros, Ugocea, Szathmár és Szabolcs vármegyék területén. Budapest 1898. évi május hó 31-én. A miniszter megbízásából Nagy Gábor.

* Kávéház renoválás. Erős Jakab a Magyar Királyhoz czimzett kávéháza bolnapról kezdve körülbelül 3 napig a megújításig zárva marad, a t. vendégek az udvarkerthelyiségben és az étteremben szolgáltatnak ki.

Táviratok.

Bánffy leköszönt.

Budapest, jul. 26. A Debr. ered. táv. A börzén ma délelőtt élénk izgatottságot kellett az a hír, hogy Bánffy Dezső miniszterelnök beadta lemondását a királynak, de Öfelsége lemondását nem fogadta el.

(Lásd 6-ik oldalon Szerk.)

Ferdinánd Pétervárott.

Budapest, jul. 26. (A Debr. ered. táv.) Szófia-ból jelentik, A fejedelem pétervári utjának célját illetőleg most új versiót terjesztenek. E szerint a fejedelem kiválólag Maczedoniar vonatkozólag akart a csárnak előterjesztést tenni. Erre vall az a közölmény is, hogy a fejedelem minnek előtte Eüdnoqrádból elutazott volna, magához hivatta Rissoff üsliköbi ügyvivőt, hogy a maczedoniai helyzetre vonatkozólag aki referáljon.

Nagy tűzvész Konstantinápolyban.

Budapest, jul. 26. (A «Debr.» ered. táv.) Konstantinápolyból jelentik: Kadiközi külváros mit európaiak és örmények előszeretettel kerestek fel, mint nyári üdülőhelyet, szerdáról

csütörtökre virradó éjjel egészen a lángok martalekává lett. 180 lakház esett áldozatul a pusztító tűznek. A tűz a késő éjjeli órákban ütött ki, minek következtében a legtöbb család pusztta életénél egyebet nem is menthetett meg. A tűzoltók minden fáradozása sikertelennek bizonyult. A kár óriási.

Ezred jubileum.

Budapest, jul. 26. (A «Debr.» ered. táv.) A Maros-Vásárhelyi állomásozó 62. gy. ezred jul. 30. ünnepli 100 éves fennállását. Az ezred tulajdonosa Lajos bajor herceg 29. d. e. érkezik Maros-Vásárhelyre. Fogadásánál jelen lesznek Probst Emil hadtestparancsnok, Cserei Károly hadosztály parancsnok, Kerczek Krisztián és Palkovics József altábornagyok, Aznap este tiszti összejövetel s 9 órakor disztakarodó lesz. Másnap az ünnepély reggelen a gyakorló téren tábori mise, aztán disztakarodás lesz, 2 órakor villás reggeli, delután 5 órakor a legénység mulatsága táncczal és tréfas jelenetek bemutatásával, este pedig tűzijáték. Az ezred tisztikara sokat áldozott, hogy az ünnepélyt külső lefolyásában is minél fényesebbé és emlékezetessé tegye. Maros-Vásárhely közönsége a legénység megvendégelésére 500 frtot utalt ki.

Székely rabló.

Budapest, jul. 26. (A «Debr.» ered. táv.) Valami György Mózes nevű csavargó tartja rettegésben Maros-Torda vármegye székely községeit. Kisebb tolvajásoknál még többre nem vitte, de mert fegyverrel jár s nagy fuffanggal játsza ki a nyomát hajszoló csendőrséget tartanak tőle, hogy Savanyu Józsvivá is kinötheti magát. Egész legendákat beszél róla az élénk fantáziájú székely nép. Általában valahányszor nagy veszedelem fenyegeti ő is az üldözőkhöz szegődik s keresi György Mózesét. Egyszer asszonyok öltözve egy buza tábla gyomlásába merült el míg körülötte a mozgósított falu és a csendőrök erdőt-mezőt kitaláltak. Legközelebb Marosvásárhelyt látogatta meg s noha a rendőrség azonnal neszt vetett s kivonult elfogatására, — még sem bírta kézre keríteni. Györfy eltűnt az erdő sűrűjében. Azóta a Nyárad mentét foglalkoztatja kalandjaival s fosztogatásaival.

A Balaton átúszása.

Siófok, jul. 26. (A «Debr.» ered. táv.) Gräfl Karoly ma átúszta a Balatont. Indult 10 óra 50 perczkor és Siófokra érkezett 4 óra 3 perczkor.

Az aradi panama.

Arad, jul. 26. (A «Debr.» ered. táv.) Az adóhivatali panama ügyében a törvényszék bizonytalan időre elnapolta a tárgyalást Bács elmeállapotának megfigyelése, újabb tanúk beidézése és iratok beszerzése céljából. Az ügyvédék a vizsgálati foglyok szabadon bocsátását kérték, a törvényszék azonban az ügyeszi indítványhoz ragaszkodott és nem bocsátotta őket szabadlábra. A tárgyalás folytatását október végére várják.

Budapesti áru és értéktözsde.

— Reich Jenő és Társa jelentése. —

Távirati tudósítás.

jul. 25.

Határidőüzlet.

Zárul 1 órakor.

Buza őszre	7.95
Tengeri júliusra	4.22
» augusztusra	5.10
Rozs őszre	6.32
Zab szeptemberre	5.34

Értéktözsde.

Zárul 1 órakor.

Osztr. hitelrészvény	359.50
Magyar »	394.80
Állanvasuti	359.25

A háboru.

Legújabb táviratok a következők:

Madrid, jul. 24. A Fabra-ügynökség jelentése szerint a karlista párt több vezére a külföldre fog utazni. Shafter amerikai tábornok leánya Pári-ból ideérkezett s a minisztereket humanitarius küldetésben meg fogja látogatni. Feancziaország és Anglia nagykövetei delután tanácskoztak Almodovar del Ris külügyminiszterrel. Az államtanács informálta a kormányt hogy minden külföldinek jogában áll az államadósság kamatait külföldön felvenni, ha igazolhatja, hogy ő a jogos tulajdonosa a cizmeteknek, nem szabad különbséget tenni abban hogy az illó Spanyolországban vagy másutt lakik.

New-York, jul. 24. A New-York Herald-nak jelenti washingtoni tudósítója: Mac Kinley elnök nem fogja megengedni, hogy a Kanári szigetek egyiket is elfoglalják, még abból a célból sem, hogy csak kadművelel bázisul szolgáljon Spanyolország ellen. Mac Kinley nem óhajja, hogy újabb birtokokkal terheje magát s nem akarja Európára azt a hatást tenni, miatha Amerika arra törekednék, hogy oly bázist biztosítson magának, ahonnan Európa ellen működhethetnek.

Washington, jul. 24. Kuba ostromzárát kiterjesztették Npeig.

Páris, jul. 25. A Havas ügynökségnek jelentik Madridból: Granadából és Las Garigaból (Barcelona tartomány) zavargás híre érkezik.

Azt hiszik, hogy a zendülés csupán helyi okokból keletkezett, de lehetetlen erről bizonyosat megtudni. Waldeorasznál egy csapat főfegyverkezett kalandor bukkant föl. — Még nem sikerült őket kézre keríteni, de megtették a kellő intézkedéseket. Pénteken este tüntetést akartak rendezni a madridi buen retiro-kertben Weyler tábornok mellett. A tüntetés azonban elmaradt.

Madrid, jul. 35. A madridi rendőrség felszólította a karlista egyesületeket, hogy tagjaik pontos lajstromát terjesszék elő. — Hogy ezt elkerülje, a legtöbb karlista klub elhatározta, hogy önmagától föloszlik. Ceralba márki, az ismert karlista vezér, Svájcba utazott. Oda utazott Don Karloz is Brüsszelből. A legtöbb lap már legközelebb teljesen megszűnik, mert nem bír a katonai cenzura ezernyi zaklatásával.

Brüsszel, július 25. Don Karloz ma hirtelen elutazott Luzernbe, a hol a Schweizerhof fogadóba hosszabb ideig marad.

Madrid, jul. 25. Az «Imparcial»-nak jelentik Cadixből: Az amerikaiak részéről támasztott nehézségek következtében a transatlantici társaság elhalasztotta a spanyol foglyok hazaszállítására teendő előkészületeket.

London, jul. 25. A Reuter ügynökségnek jelentik Santiagóból e hó 23-áról: Mac Kinley elnöknek kérvényt fognak átnyújtani a vidéki lakosok és Santiago lakosai, nevezetesen a harcban részt nem vett lakosság nevében. A kérvényben forró köszönetet mondanak az Egyesült Államoknak a spanyol igaalóval való felzabadasáért és kifejezik feltételbiza'mukat az Egyesült Államok humanus céljai iránt, Hangsúlyozzák, hogy a kubai nép képes teljesíteni ezt a nemzetközi feladatot, hogy kormányt létesítsen. Lehetséges, hogy Kuba néhány év múlva az Egyesült Államok területébe fog beleolvadni, a mi csak gyarapítaná a sziget jólétét és elősegítené boldogulását. De most általános az az óhaj, hogy a sziget jutalmul a szenvedésekért és a hadsereg vitézségéért saját kormányt kapjon és hogy véglegesen alakítsák meg a kubai köztársaságot az amerikai kongresszus határozatainak megfelelően. Végül kifejezik azt a reményüket, hogy a jelenlegi állapot Sánfagóban, a hol a kubaiak sorsát megspanyolok intézik, nem sokára meg fog szünni és a várost átadják a kubaiaknak, hogy azok bevonulhassanak és a kubai zászló ott loboghasson az amerikai zászló mellett, mert hiszen a kubaiak együtt harcoltak az amerikaiakkal a közös ellenség ellen.

Uj provizorium Ausztriával.

— Saját tudósítónktól. —

Budapest, július 26.

A kiegyezésünk Ausztriával tudvalevőleg 1897 december 31-én lejárt. Érvényessége és hatálya azonban az 1808: I. t.-cikkkel 1898. december 31-éig meghosszabbított, azon feltétel mellett, hogy az új kiegyezési javaslatok 1896 május 1-éig benyújthatnak és az év végéig a két állam törvényhozásai által letárgyalhatnak. Eddig azonban csupán az egyik feltétel valósult meg. A kiegyezési javaslatot — Magyarországon számszerint 18, Ausztriában 21 — benyújtották, de a letárgyalásuk ad calendae graecas el van napolva. A magyar képviselőház az április 20-án benyújtott javaslatok bizottsági tárgyalását a minisztertereminök javaslatára halasztotta el bizonytalan terminusig, az osztrák kormány pedig a magyar kormányt „garanciaként” kilátásba helyezett bizottsági tárgyalásról a reichsrath munkaképtelensége miatt végleg lemondott.

Miután a magyar képviselőház csak szeptember hatodikán kezdi ismét érdemleges tanácskozását a naptár előrehaladott viszonyai következtében is alig van kilátás arra, hogy a magyar országgyűlés ez év végéig letárgyalhassa a tizenhét javaslatot, melyek ha a pénzügyi, közlekedési és igazságügyi bizottságok retortáján hamarosan át is mennének, (mire különben nagyon kevés kilátás van) a Ház plenumában minden egyes javaslat oly beható tanácskozás alá vétetvén, mely tisztára idő szempontjából teszi lehetetlenné a javaslatoknak az év végéig való letárgyalását.

Ez az egyik körülmény, mely Magyarországon teszi lehetetlenné, hogy a kiegyezési javaslatokból törvény legyen. A másik pedig az ismeretes tény, hogy Ausztria a jelenlegi javaslatokat még rendes parlamenti viszonyok mellett sem tartja elfogadhatónak s azok még a reichsrath gépezetének rendes kerékvágásba jutása esetén is a leghevesebb obstrukcióra találnának odaát.

Ily körülmények között, mint igen illetékes helyről értesülünk, a két kormány között jelenleg tárgyalások és tanácskozások folyóznak a magyar új provizorium létcsitése iránt, melynek alapján a status quo ismét egy évvel hosszabbítható.

Csak hogy az új provizorium is beláthatatlan akadályokba ütközik. Tudvalevő dolog, hogy az osztrák parlamentben a rendőrség közbenjöttével rendezett államcsíny rendezése volt szükség: hogy az ideig provizorium megszavazottnak mondassék ki, a magyar képviselőházban pedig a kormányelnök kijelentette, hogy újabb provizorium semmi esetre sem lesz.

Ebből a helyzetből való kijutás képezi a magyar kormányt az időszerűt legfőbb gondját. Bánffy báró szabadságidejének letelte után Budapestre kéréste a szabadelvű párt számos előkelő tagját, kikkel az adott helyzetből való kibúvás módjait tanácskozhattak.

Hire jár, hogy a kormány mindjárt a képviselőház összeülése után egy szóról szóra a tavalyi provizorium javaslat szövegének megfelelő törvényjavaslatot fog benyújtani, melynek elfogadását ismét az osztrák állapotokra való utalással fogja ajánlani, — egyszermind be fogja jelenteni, hogy a Házban tett nyilatkozatának következtében a koronának felajánlotta a kormányt lemondása, de a felség ismét belehelyezte bizalmát, minek alapján támaszkodva a korona bizalmára és a többség támogatására, új provizoriumot hoz javaslatba.

Ekként a magyar képviselőház elé az új provizorium kérdése már mint egy fait accompli kerülne, amelylyel szemben az ellenzék ismét csak az obstrukció fegyveréhez nyúlhatna.

Ez a kormány jelenlegi haditerve, melynek végrehajtására kellett a maga által elnapolt Ház királyi berekesztése.

Mint az Ill. W. Extrablattnak B. Pestről jelentik, Bánffy Dezső bárónak demissziója elkerülhetetlen és ez legkésőbb szeptemberben okvetlenül bekövetkezik. Ugyanez a forrás szerint az új kabinetalakítással ismét Bánffy bizatnék meg, aki akkor a nemzetipárttal is tárgyalni fog. Ez esetben nincs kizárva, hogy az új kabinetnek Horánszky Nándor lesz a pénzügyminisztere.

Borszék.

— Fürdői levél. —

Írta: Smilovits Mihály.

Hol a fenyők ózondus levegője, a betegek gyógyulására kínálja magát, hol a fenyők borította hegyek rengetegbe még nem hatolt be a vállalkozók pusztító fejszéje, a gényes vidék öleiben, a hegyek óriásaitól körülveve fekszik a zánk kedves fürdőhelye »Borszék« fürdő, Csik megye északi pontjában.

Ha van valami fenséges a természetben, a mi csodálattal tölti el az embert, varázsló, elbűvölő hatással van lelkünkre, akkor a természet e varázsa, »Borszék« vadregényes környekében van letéve. Mindenütt, a merre a szem ellát, óriás fenyő koszoruzta hegyek magaslanak, melyek tiszta fenyő-illattal töltik el a levegőt.

A vidéknek eme vadregényessége magyarázza meg a székelyek ragaszkodását a silány semmit termő földhöz, mely nem termel mást a mezei virágok tarkabarkaságánál, a melyek illatukkal kelemesebbé teszik a léget.

Az óriás fenyők borította hegyek között, amelyek közül a legkisebb is beválik fellegetmasztónak, a kies völgyben van Borszék. Keleten a »Verőfény« határolja, melynek magassága 1079 m. északról a »Bükkhavas«, mely 1338 m. nyugatról az 1230 méter magasságú Arkozai veszi körül. Nem csoda hát, hogy a fürdőn nem rontja az ózondus fenyőillatú levegőt a tüdőt belepő por, nem jut be a szél, eme óriás hegyek tavol tartják ezeket, mint egy átkarolva tartják, felteve őrzik, nehogy a por, a szél behatoljon. Így e kedvező körülményeknél fogva levegője mindig tiszta, fenyő illattal telt, mely enyhítően, gyógyítóan hat. Különösen a tüdő és mellbetegekre. Különböző ásvány forrásai, melyek mindannyijában szénsav van feloldva, egykben kisebb, másikban nagyobb arány szerint, ritkítják párukat. Nincs az országban, nincs Európában még egy olyan forrás, a melyben annyi természetes szénsav legyen, mint Borszék »Erzsébet« forrásában, a benn évente több mint 3000000 palack vizet szállítanak szerte az országban és Lútföldre »Boldizsár« nevű forrásvíze, egyike a legkönnyebb vizeknek, a szénsav tartalma igen kicsi, a miért is a legkedveltebb asztali vizü szolgál. Házánk nagy fiáról, »Kossuth«-ról elnevezett forrás, a szénsavon kívül vasat is tartalmaz, a legkedvezőbb arányban úgy, hogy e vizet még azok is élvezhetik, kiknek gyomor-szárvete gyenge.

Hidegvíz gyógyintézete, melyhez a vizet források szolgáltatják, éppen természetességéről fogva ritkítja páruját, 4—5 ily forrásnal használják fel, mely a mellett hogy hideg, még szénsavat is tartalmaz. A forrásvizeknek hőfoka igen különböző, leghidegebb a legerősebb forrásu »Lobogós« vize.

Ha a lobogó vízben 15—20-szor megfürdünk, bátran nézhetünk a tél kellemetlenségére, a meghülés elé, nem fog rajtunk ki biztosan lehetünk, hogy nem hülünk meg. Még más fürdőhelyen a fürdő évad legnagyobb felében az idő kellemetlensége, a folytonos esőzés miatt a szobában kell maradnunk addig is olyan az égeli, hogy nincs egy nap, még legkellemetlenebb napon is, hogy hosszabb sétát tenni nem lehetne. A mi a fürdői tartózkodás költségeit illeti nincs az országban fürdő, hol olcsóbban, kelemesebben juthatna-

nak az üdüléshez, mint Borszéken, úgy hogy az utazás költségeit leszámítva, a megélhetés még otthon sem olcsóbb.

A mit a természet fenséges szepet alkotott, a mi csodálattal tölti el az ember lelkét, ami üdítően hat testre, lélekre egyaránt, azt mind egy csomóba Borszék környékére hordta össze.

Egy napon, hogy a természet szépségeiben gyönyörködüssünk, vidám társaság kelt utra, a fürdő egyik kiránduló helye felé, a Bükkhavasra. Csörgedező patak partján szűk völgyben vezet az út mindig felfelé. A völgyet sudar termetű fenyők szegélyezik. A zöld fenyők, a patak csobogása egészen elfelejtette velünk a várost, levetettük a feszes modort vidáman, fesztelenül, áthatva a természetben érzett bü-bajtól, poetikus hangulat szállott meg mindenkit, a patak csobogása belevegyült a társaság női tagjainak édes nevetésébe. Vizsla szemekkel figyeltünk meg minden virágot, minden fát. Némelyek, hogy az utókor hirdesse (hőstétüket) neveiket, nem mint a gonosz Herostratos, ki Diana templomának felégetésével tette halhatatlanná nevét, ok egyszerűen, de ügyesen bevészték egy-egy fába. Így ellévén foglalva a társaság, alig vette észre, hogy már nem oly hangos a patak csobogása, hanem halkabb. E jelenség felett vita'kozva értünk a patak forrásához, mely a mellett, hogy megmagyarázta a téves feltevéseket, az egy órai utól elfaradt társaságnak frissítőül szolgált. Tíz percnyi pihenő után ujult erővel indultak újra utnak. A patak elmaradt, a sudar termetű fenyők között egy-egy hatalmas koronájú bükk tűnt elő. Mennél tovább mentünk, annál több számmal találtuk a bükk fákat, míg végre régi barátunk, a fenyő egészen elmaradt, helyét engedve a bükk rengetegeinek. A természetrajz azt tanítja, hogy a lombhullató fakat a fenyő váltja fel örökzöld leveleivel. Ime itt mit láttam, a hol a fenyő elmaradt, a lombos fak következtek, mintegy meghazudtolására a tönkönyveknek. Mint számos esetben, most is igazat kellett adnom ama bölcsnek, a ki ezeket mondotta: »Nincs szabály kivétel nélkül.« Csak eme helyen található eme jelenség, — másutt sehol.

Amint megváltozott a fak sorrendje, úgy virágok megváltoztak. A tarka-berka mezei virágok elmaradtak, helyét adták az illatos fűnek és a havasi virágok egyes fajainak.

Még egy fél óra és elértük a hegy gerinczetét, a hegy legmagasabb pontját jelző mérnöki tákolmányt.

Mindig szerettem a természetet, szeretem most is az ő nagyszerű rejtélyében. Örömet kerestem fel, ha bánatom volt, irt nyugtot sebeztem; ha örööm volt, ezt csak fokozta. Szerettem szeretem őt végtelen síkjában, csodálom őt hegyeiben, eget érő csuesában. Végtelen messzeségben kéklő hegyek, bármire forduljunk, hegyek vesznek körül. Itt bilincsekbe verte a természet a szemet, nem mint az Alföldön, hol nem gátolja a szemet más egy-egy homok buczkánál, itt fogoly a szem, de annal szabadabb a lélek. szabadon, gondatlanul repül hegyen, völgyön át, főlészdeve a természet bűvös-bájos illatát, megrészegülten tér vissza, talán éppen a szép délibabos Alföldre. Magasbna! magasb hegyek, szebbnél-szebb vidék tárul lépesről-lépesre elénk. Itt a madarak csicsérgő éneke, ott a patak lassu mormolása ragadja meg figyelmeinket, majd egy-egy hatalmas sudar termetű fenyő erősakolja ki csodalkozásunkat, majd egy gyönyörű kilátás, egy-egy elhagyott varrom tűnik elénk, mely a fantázin és a monda által körülöngve, a középkor lovagvárait juttatja eszünkbe.

Aki még nem látta változásában a természetet, nem vadregényes tájat erdővel, patakjaival, aki még a természetet nem látta fenségességében, az eltelve a lelki gyönyörtől, lelkét ihlet szállja meg, a természet csodás nagyszerűségének ihlete imára nyitja ajkát, hogy dicsérje, imádjá azt, akinek munkája ily bű-bájos rejtélyben, fenségességben nyilvánul. Dél kelet irányban, kéklő hegyek ölelik für-

dönket, Borszéket; észak felé a völgyben van Holló község. Innen látni csak, mily kedvező fekvése van a fürdőnek, milyen óriások veszik körül.

Fél órai pihenés után takarodót fuvattunk felhangzott ajkainkon a dal, visszhangozta az erdő. Este fél hét órakor visszatértünk a fürdőbe. Ez csak egyike a vidék kirándulóhelyeinek, hát a többi, az fenségségében, regenyességében még nagyszerűbb. Minek menjünk hát, minek keressük fel a külföld meregrága fürdőit akkor, amidőn édes hazánk mindent megadhat: gyógyulást, üdülést, ocsón.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági fölszerelés.

Részlet Vörös Sándornak «A mezzei gazdaságtan» cz. művéből.

Mindazokat a tárgyakat, anyagokat, erőket és értékeket, amelyek a gazdaságvitelől szükségesek, egy szóval: fölszerelésnek mondjuk. A birtok földjén, hogy gazdálkodni lehessen, szükség van épületekre, állatokra, eszközökre, gépekre, vetőmagra, takarmányra, trágyára és még igen sokféle fogyasztásra, anyagra és végre szükség van még folyton pénzre, hogy a gazdaság szükségleteit fedezni lehessen.

Csak ha mindezek a kellékek megvannak, lesz jó vagy kielégítő eredménye a szakértelmes munkásságnak is.

A birtok az ő fölszereléseivel és azok által gyümölcsösök és ad hasznót, fontos tehát a gazdasági üzlet eredményére nézve az, hogy megvan-e a gazdaságnak a kellő fölszerelése.

A birtokot és az ő fölszereléseit, mint tőketárgyakat tekinthetjük s mint ilyeneket osztályozzuk. Alaptőke a föld, (az épületekkel együtt a földet telektőkének nevezik) tehát az ingatlan vagyon, ez a gazdálkodásnak az alapja.

Minden más ingó tárgy és jav üzleti tőkét képez, de ezt két ágra választhatjuk szét u. m. az üzleti álló tőkére, melynek tárgyai az élő és holt leltár, azaz: az állatállomány, az eszközök és gépek.

Ezeket azért mondjuk üzleti álló tőkének, mert a meddig a gazdaság a kitűzött irányban halad, mindig ugyanannyi állatnak és eszköznek kell lenni.

A másik üzleti tőke az üzleti forgó tőke, ide tartozik mindennemű termény, anyag, készlet és végre a pénz.

A fölszereléseknek nagyrésze egyenesen nem ad hasznót, sőt folyton elhasználódik és javításra, pótlásra szorul, így az épületek, az eszközök és a gépek s azért szigorú számitással kell élni az iránt, hogy milyen és mennyi egyenesen nemgyümölcsöző beruházások tétessenek, mert a beruházott tőkének kamatai és a javítások s fenntartás költségei az üzlet tiszta jövedelme rovására esnek.

1. A gazdasági épületekről. Ezeknek száma és nagysága függ a birtok nagyságától, az üzleti rendszertől, az eghajattól, a termelt növények s a tartott állatok fajától, számától s használati módjától. Az az épület lesz leggazdaságosabb, amelynek anyagai a birtokból kerülnek ki és azt a célt, a mire építették, betölti.

Drága, fényes, igen erős épületek nem találunk a gazdasági czéllal; az igen gyenge és hamar romló épületek sem felelnek meg a helyes számitásnak. Az épületekben fekvő érték azaz tőke, különböző magasságú lehet. Rendesen viszonyítani szoktuk a föld értékéhez és azt mondjuk, hogy alacsony az épület tőke, ha a föld értékének csak 15—20%-át teszi; közép magas ha a föld értékének 20—30%-át teszi; magas, ha a föld értékének 30% felel meg.

Az épületekbe fektetett tőke kamatait azok az ágak hordozzák, a mely ágak az épületeket használják. Az épületekbe fektetett tőke törlesztésének %-a függ az épület tartósságától; 100 évi tartóssággal épült épület törlesztésére számitunk 1%-ot, 50 évi tartósságnál 2%-ot.

2. Az állati tőke mekkorasága függ már az előbb eladott körülményektől, t. i. az állattartás mértékétől. Csak hogy az állatokban fekvő érték igen különböző mert ló és ló, tehén és tehén stb. állatok között, ha szám szerint nincs, de érték szerint igen nagy lehet a különbség, azért itt csak hozzávetőleges számokat említhetünk.

Magas foku belterjességénél és nagy állattartásánál, ahol 1/2 db állat esik 1 hold földre, az állati tőke értéke tehet holdankint 60 frtot, közepes arány 40 frt, alacsony 20 frt és ezen alól.

Jól berendezett gazdaságokból vett adatok szerint a dolog ugy szokott állani, hogy az állatállomány értéke az épülettőke fele körül jár, vagy a telektőkéhez viszonyítva, annak 12% körül mutatkozik.

Az állatok egy részénél a bennük levő érték fogyatkozik, a másik részénél emelkedik. A teljes kifejlődésig halad az érték emelkedés, azután jön a hanyatlás és értékesítkedés. Emelkedő értékek vannak a fiatal állatoknál s a hizóknál.

Ha valamely állat 5 éves korára nő ki teljesen és akkor ér mondjuk 100 frtot, akkor a benne évenként növekedő érték tesz 20 frtot, vagyis ugyanannyi %-ot. Hizóknál a hizás végeig az értékelkedés 25—30%-ra, a sertés-knél pedig kétszeres-háromszoros értékre emelkedhetik.

Az elhasználás arányai különbözők. Igás lónál 10%, ökörnél 4—5%, mert az ökör ha egészen elvénül, még sem vesz el értéke ugy mint a lónak, hanem el lehet adni, vagy felhizlalni.

Tenyészállatoknál az elhasználási százalékat 2—1 1/2% ban szokjuk fölvenni, mert azoi: az ő ivadékaikban az ő értékesítkedését már nagy részben pótolták.

(Vége köv.)

Budapesti gabonatözsde.

július. 25.

készaruüzlet hivatalos árjegyzései a következők

Bursa	kilós	Ar 100 kg.	kilós	Ar 100 kg.
Bánsági ó	76	—00—00	80	00.00—00.00
»	77	—00—00	81	00.00—00.00
»	78	—00—00	82	— — — —
Tiszavidéki ó	79	—00—00	80	00.00—00.00
»	76	8.60—8.65	80	— — — —
»	77	8.70—8.80	81	9.10—9.15
Festvidéki ó	78	8.90—8.95	82	00.00—00.00
»	79	9. — — —	80	—00— — —
»	79	8.55—8.60	80	— — — —
Fehérmegyei ó	76	8.65—8.75	81	— — — —
»	78	8.85—8.90	82	9.05—9.10
»	79	8.95—9. —	—	— — — —
Bácskai ó	76	8.60—8.65	80	00. — — —
»	77	8.70—8.80	81	9.10—9.15
»	78	8.90—8.95	82	00.00—00.00
Észak magy	79	— — — —	80	— — — —
»	78	— — — —	80	— — — —
»	79	— — — —	81	— — — —

	Mm. hekt.-ben	Ar kilogram
Rozs elsőrendű uj	70—72	7.25 7.30
» másodrendű »	—	7.20 7.25
Árpa takarmánynak »	60—62	5.90 5.75
» égetni való »	62—64	— — — —
» serfözdei »	64—66	— — — —
Zab — — — — uj	39—41	5.35 5.40
Tengeri bánsági — uj	—	5.30 5.35
» más nemű »	—	11.75 12.25
Repcze bánsági	—	— — — —

Sertésvásár.

július. 25.

Kőbányai sertéspiacz. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban 00—00 krajczárig, közép (pkint 240—260 — kilogramm sulyban) 57—58 krajczár Kőnyű (páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban) 57—58 krajc árig.

Sertéselészám: 1898. évi jul. 23-án — volt készlet 43.377 darab, 1898 július hónap 24-én felbajtatott 189 drb, 1898 július hónap 24-én napján elszállított 12 darab 1898 július hó 25-ik napjára maradt készletben 43.554 darab. — A hizott sertés üzletirányzata csöndes.

Nyilt-tér.

Borivóknak, kik a bort savanyuvizszel szedetik, retik vegyíteni, mindennek előtt a

MATTONI-FELE

GISSHÜBLER

legfőbb győzelem

SÁVANYU-KUT

Ajánlat. E viz közömbösíti a bor savat és az italnak felette kellemetes, ingerlő mellékzét ad, annálkül, hogy azt feketére festené.

Törlesztéses jelzálog kölcsönök

helybeli bármely utczában fekvő rendes bér vagy lakházakra legjutányosabban és legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók.

Fodor Jenő

bankbizományi irádája Hunyadi és Barna utca sarok (Kornis-ház). Ugyanott földbirtokokra is legelőnyösebb kölcsönök eszközöltenek.

Sárosy Gyulának 1849-ben Debreczenben nyomott **»Arany trombitája«**, valamint az ugyancsak 1849-ben Debreczenben nyomott **»Függetlenségi nyilatkozat«**-nak egy-egy példánya megvételre kerestetik. Csakis teljes, első kiadásu példány. Czím a kiadóhivatalban.

Utolérhetetlen. Utolérhetetlen.

„Stefánia“

Legjobb ingarendű **vetőgép**, mindenféle **merítő kerék** vagy **kanál nélkül**, mindennemű mag vethető a nélkül, hogy a gépen bármiféle változás eszközése szükséges volna, ugy hegyes, mint sík talajon kitünően megfelel.

Ajánlom továbbá általánosan elismert **Hungaria és Pátia** merítő kerek

vetőgépeimet, ekéket, boronát,

és minden bármely más néven nevezendő saját gyártmányu **gazdasági vetőgépeimet.** Számos elismerő levél, nálam eredetben megtekinthető.

Részletes árjegyzékkel és árajánlatokkal készséggel szolgálok bérmentve.

Reissenzahn Ant.

gazdasági gépgyár vas és fémöntőde. Budapest, VI. Eötvös-utca 38. sz.

Uradaimnak,

valamint

nagybirtokosok

20,000 forintot meghaladó összegekben, igen előnyös feltételek mellett kaphatnak

törlesztéses kölcsönt
 —————
második helyre.

Levelek, a melyekben megemlítve legyen, hogy mely intézettől, mely feltételek mellett, mely összegű kölcsön van első helyen bekebelezve, »Káptalani pénz» czimén e lap kiadóhivatalába intézendők. **Ügynökök kizárva.**

Magas jutalékban

részesülnek megbízható szolid ügynökök; kik törvényszerűen megengedett sorsjegyeknek, részletfizetésre való eladásával, egy nagy pénzüintézet (részvénytársaság) számlájára foglalkozni óhajtanak. — Ajánlatok »Mercator» czimén: **Eckstein Bernát** hirdetési irodájában Budapest, V., Fürdő-utca 4. intézendők.

„Mörathon“
 (törvényesen védve.)
 Egy jó pipadohány a legnagyobb élvezet!

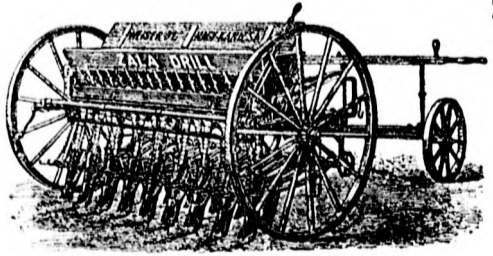
Mörath
 eredeti növény dohánykeverék

a pipadohányak kitűnő zamatot ad, sem kin többé a háziasszonyoknak. Mindenütt kapható a 30 kr és 10 kros csomagokban, csak dohánytőzsdékben nem. A hol raktár nincs, 1 frt 26 kr utánnetellel franco.

Theodor Mörath,
 droguista zum Biber
GRAZ.
 Főraktár:
Felix Griensteidl,
 Wien I.
 Sonnenfelsgasse 7.

1. Telefon 8491. — Viszonteladóknek jövedelmező.

Weiser J. C. mezőgazdasági gépgyára Nagykanizsán.

Sack rendszerű egy és két barázdás ekéinket,

a melyek kiváló anyagból készítve hasonlíthatlanul tartósabbak minden eddigi gyártmánynál.

Raktáron tartunk: Szecskaavágó, répaavágó, rosták ezenkívül minden talajművelő gazdasági eszközöket.

Debreczenben, Szikszay-ház a főtőzsde udvarán.

Klein Jakab,
 üzletvezető.

Nyomatott Hoffmann és Kronovitz könyvnyomdájában Debreczenben a főpostával szemben.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem az igen tisztelt közönséget, hogy

Varga Lajos ur

piacz-utca 38. szám alatt (a magy. kir. főposte mellett) már 24 év óta fentálló előnyösen ismert

fűszer festék, bor és ásványvíz

kereskedését vétel útján megszereztem, s azt a mai kor igényeinek megfelelően dusan felszereltem.

Jutányos árak mellett pontos és gondos kiszolgálást biztosítva a mélyen tisztelt közönség kegyes pártfogásáért esedezek tisztelettel

Deutsch Lajos

előbb

Varga Lajos

Üzlet átvétel.

Milleniumi kiállítás 1896: Nagy milleniumi érem.

STAHEL és LENNER Budapest,

Trieur- és lemezlyukasztó-gyár.

Gyár: Katona József-utca 8. sz., Margithid és nyugoti pályaudvar közt.

Ajánljuk az általunk gyártott legjobb minőségű:

Trieurök: a konkoly és búkkönynek a buza árpa vagy rozs közül kiválasztására.

Trieurök: a zabnak vagy árpának a buza közüli és a gömbölyű magvak kiválasztására.

Lencsetisztító és osztályozó trieurök: az árpa kiválasztására és a lencse osztályozására.

Osztályozó-Trieurök.
Szabadalmazott Trieur és osztályozógépek

minden gabonafaj tisztítására és tetszés szerinti osztályozására. — Elvállalunk Gutjahr és Müller, illetve Mayer rendszerű trieurök cse-

kély költséggel a trieur beküldése mellett ezen szabadalmazott trieurökre átalakítását.

Malom-Trieurhengerek vagy burkolatai.

Lyukasztott vagy hasított lemezek tetszés szerinti nagyságban ipari vagy gazdasági célokra.

Arjegyzékek vagy mintakönyvek ingyen és bérmentve küldetnek.